

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

VSTUPNÍ ANALÝZA V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ MĚSTA TANVALD

Zpracoval: Mgr. Miroslav Bocan

Obsah

1. Úvod a cíle analýzy	3
2. Metodologie	3
2.1 Seznam respondentů	4
3. Hlavní zjištění	5
4. Základní pojmy	8
4.1 Sociální vyloučení	8
4.2 Cílová skupina	8
4.3 Školská legislativa	9
5. Analytická část	10
5.1 Popis obcí, základní sociodemografické údaje	10
5.1.1 Tanvald	11
5.2 Struktura místní vzdělávací sítě	12
5.2.1 Tanvald	12
5.2.2 Shrnutí	25
5.3 Regionální a sociální dostupnost škol	26
5.3.1 Shrnutí	27
5.4 Volný čas	27
5.4.1 Shrnutí	29
5.5 Postoje cílových skupin ke vzdělávání, bariéry ve vzdělávání	30
5.5.1 Postoje rodičů a dětí, bariéry na straně rodičů a dětí	30
5.5.2 Shrnutí	33
5.5.3 Postoje zástupců škol a dalších institucí	34
5.5.4 Shrnutí	35
6. Závěry a doporučení	35
7. Použité zkratky	36

1. Úvod a cíle analýzy

Tato vstupní analýza vznikla v rámci Individuálního projektu systémového **Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami¹ (IKV)**. Hlavním cílem projektu je dosáhnout uplatnění principů IKV na participativním základě a vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení a rozvoj opatření vzniklých v průběhu projektu na lokální úrovni, a to v obcích do projektu zapojených.

Za účelem úspěšné realizace projektu musí být v zapojených obcích provedena vstupní analýza. Jejím hlavním cílem je popsat stav, strukturu a kapacity místní vzdělávací sítě, dále pak postoje ke vzdělávání a domnělé či faktické bariéry v přístupu ke vzdělávání na straně cílových skupin projektu. Mezi cílové skupiny projektu patří:

- Zaměstnanci veřejné správy a zřizovatelů škol působící ve vzdělávací politice
- Vedoucí pracovníci škol a školských zařízení, pedagogičtí pracovníci
- Pracovníci a dobrovolníci v organizacích působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže
- Rodiče dětí a žáků
- Děti a žáci

Na základě dat obsažených v analýze pak mohou svoji činnost rozvíjet lokální konzultanti, metodici a konzultanti inkluzivního vzdělávání pro danou obec, kterým slouží také jako podklad k vytvoření Místního plánu inkluze ve vzdělávání (MPI). Analýza by měla být považována za prvotní dokument mapující situaci ve vzdělávání ve městě Tanvald. Data v této analýze nejsou konečná, slouží pro základní orientaci v problematice v daném místě. Na podnět výše uvedených aktérů z cílové skupiny a členů pracovní skupiny ke vzdělávání může být tato analýza doplněna o další potřebná data.

2. Metodologie

Vstupní analýza byla realizována v souladu se standardními výzkumnými metodami, jež byly vzájemně kombinovány, využito bylo i několik technik sběru dat.

Desk research – analýza sekundárních dat – byla nezbytným přípravným krokem, jehož účelem bylo sumarizovat dosavadní a aktuální poznatky relevantní k cílům analýzy a na tomto základě připravit podklady pro sběr dat primárních.

Expertní rozhovory – vzhledem k především kvalitativní orientaci analýzy byly nejprve realizovány tzv. expertní rozhovory, které byly součástí (nebo úzce navazovaly) na zmíněné desk research. Cílem expertních rozhovorů bylo uvedení do konkrétních problémů dané lokality, případně vysvětlení zjištěných skutečností.

Hloubkové rozhovory – na základě výstupů z expertních rozhovorů byly sestaveny scénáře rozhovorů. Ty byly realizovány s hlavními institucionálními aktéry a s obyvateli SVL.

Skupinové rozhovory – abychom získali data dynamičtější povahy, realizovali jsme i dva skupinové rozhovory.

Zúčastněné pozorování – bylo dalším nezbytným nástrojem pro realizaci analýzy, které pobíhalo v podstatě po celou dobu realizace sběru dat.

¹ Registrační číslo projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586, OP VVV.

Zpracování dat

Veškerá data byla zpracována v souladu se standardy sociálně-vědních výzkumů. Hloubkové rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány na diktafon a následně přepsány do počítače v takové formě, aby mohla být podrobena kvalitativní analýze. Získaná statistická data jsou zpracována do grafů a tabulek a následně interpretována.

Etika výzkumu

Všem respondentům bylo vždy vysvětleno, o jakou analýzu se jedná, pro koho a za jakým účelem je realizována. Respondenti byli poučeni, že výzkum je anonymní, jejich jméno ani žádné jiné nebude nikde explicitně zmíněno, a jejich osoba nebude moci být spojena se získanými daty uvedenými v této zprávě.

2.1 Seznam respondentů

Tab. č. 1 Respondenti dotazovaní v rámci expertních rozhovorů

Starosta města Tanvald
Místostarostka města Tanvald
Tajemník města Tanvald
Vedoucí Oddělení sociální práce a sociálních služeb v Tanvaldu
Vedoucí Oddělení sociálně-právní ochrany dětí v Tanvaldu

Tab. č. 2 Respondenti dotazovaní v rámci hloubkových rozhovorů – institucionální aktéři

Ředitel ZŠ Údolí Kamenice, Tanvald
Ředitelka ZŠ Masarykova, Tanvald
Ředitelka ZŠ Sportovní, Tanvald
Ředitel Gymnázia Tanvald
Ředitelka SVC Tanvald
Vedoucí NZDM, Tanvald
Ředitelka MŠ Tanvald
Ředitelka ZŠ Smržovka
Ředitel ZŠ Desná
Ředitelka PPP Jablonec nad Nisou
Pracovnice Mateřského a dětského centra Maják, Tanvald

Tab. č. 3 Respondenti dotazovaní v rámci hloubkových rozhovorů – obyvatelé SVL

Lokalita	Respondent
Žákova 425, Tanvald	muž, 16 let, nezaměstnaný, nestudující
Žákova 425, Tanvald	muž, 59 let, nezaměstnaný
Žákova 425, Tanvald	žena, do 30ti let, MD
Žákova 425, Tanvald	žena, 23 let, MD
Žákova 425, Tanvald	žena, 60 let, nezaměstnaná

Tab. č. 4 Respondenti dotazovaní v rámci skupinových rozhovorů

Učitelky ZŠ Masarykova – Tanvald (4 osoby)
Děti ve věku 10 – 14 let – uživatelé služeb NZDM Tanvald (6 osob)

Tab. č. 5 Seznam použitých zdrojů a dokumentů v rámci desk research

Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky obce za rok 2015 (ORP Tanvald)
Zpráva o stavu romské menšiny za rok 2015 (Tanvald)
Strategický plán rozvoje města Tanvald (2016-2026)
Koncepce prevence kriminality města Tanvaldu na období 2015 až 2018
II. Komunitní plán sociálních služeb Mikroregionu Tanvaldsko 2016 - 2020
www.tanvald.cz
www.zshortan.cz
www.mzsaoatanvald.cz
www.zstanvald-sportovni.cz
www.mstanvald.cz
www.gymtan.cz
www.ddmtanvald.cz
www.zssmrzovka.cz
www.zsdesna.cz

3. Hlavní zjištění

Struktura místní vzdělávací sítě, žáci, pedagogičtí pracovníci

- Ve městě Tanvald jsou celkem tři základní školy, jedno víceleté gymnázium, jedna obchodní akademie (je součástí víceletého gymnázia). Celkový počet žáků v těchto školách ve školním roce 2016/2017 je 800, při kapacitě 1485 žáků.
- Kapacita škol v regionu je téměř dvakrát vyšší, nežli skutečný stav žáků.
- Ve školách působí nedostatek pracovníků, kteří by mohli vykonávat speciálně-pedagogickou či sociálně-pedagogickou činnost.
- Ve školách působí nedostatek asistentů pedagoga. Za stávajících podmínek je složité kvalifikovaného asistenta sehnat.
- Školy mají problém získat alespoň na částečný úvazek školního psychologa. Za stávajících podmínek jsou psychologové v regionu finančně a personálně nedostupní.

Tab. č. 6 Kapacity základních a středních škol – Tanvald, Smržovka, Desná

Škola	Kapacita školy	Počet žáků 2016/2017
ZŠ Masarykova	500	199
ZŠ Sportovní	550	351
ZŠ Údolí Kamenice	75	38
Gymnázium Tanvald + OA	360	210
ZŠ Smržovka	540	318
ZŠ Desná	500	239
Celkem	2525	1355

Regionální a sociální dostupnost škol

- Všechny školy jsou regionálně dobře dostupné, nacházejí se nedaleko centra obce.
- Všechny školy mají oficiálně vyšší kapacitu, nežli je aktuální stav žáků, proto se nebrání přijímat i děti, které nemají bydliště v blízkosti školy.
- Ve městě Tanvald neexistuje vyhláška o spádovosti škol, rodiče tak mohou své děti přihlásit, do které školy chtějí.
- Školy se pokouší spolupracovat s mateřskými školami a navazovat kontakt s rodiči dětí v MŠ. ZŠ Masarykova se v době zápisu snaží oslovovat konkrétní rodiny s předškolními dětmi, které bydlí v její blízkosti. Získat touto cestou děti z majoritních rodin se jim ale příliš nedaří.
- O ZŠ Masarykova veřejně panuje představa, že je to romská škola, protože do ní docházejí ve větší míře romští žáci.
- Za poslední desetiletí se tak stalo zvykem hlásit romské a sociálně slabé děti ke školní docházce na ZŠ Masarykova. Z toho důvodu se mnozí romští a sociálně slabí rodiče nesnaží přihlásit své děti na ZŠ Sportovní. Naopak rodiče z majoritní skupiny obyvatel hlásí své děti ke školní docházce především na ZŠ Sportovní.

Volný čas

- Z celkového počtu organizací uvedených na webových stránkách města, které poskytují volnočasové aktivity pro děti a mládež je v Tanvaldu 12.
- Nejvíce navštěvovanou organizací je SVC Tanvald, do pravidelné činnosti v cca 50 zájmových útvarech dochází přibližně 500 dětí a mládeže z Tanvaldu a okolních obcí. Dále je navštěvován například fotbalový oddíl TJ Jiskra Tanvald, dva sportovní oddíly bojových umění, místní středisko spolku Junák – český skaut a další. Obecně ale platí, že děti z rodin ohrožených sociálním vyloučením se organizovaných volnočasových aktivit příliš neúčastní. Hlavní překážkou pro děti z rodin ohrožených sociálním vyloučením v docházce do volnočasových aktivit je často nízká informovanost o těchto aktivitách, jejich pravidelnost, případně neochota/nemožnost se na činnosti finančně podílet.
- Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí také nejsou k organizovaným volnočasovým aktivitám motivovány ze strany rodičů. Rodiče dětí ze sociálně vyloučeného prostředí se o aktivní trávení volného času svých dětí často příliš nezajímají, nebývá pro ně prioritou, proto jim sami k tomu nedávají dostatek podnětů. K organizovaným aktivitám mají spíše nedůvěru, podobně jako k dalším institucím, které jsou zřizovány (kontrolovány) majoritou.
- Pokud někam děti ze sociálně vyloučeného prostředí docházejí trávit volný čas, je to NZDM, v Tanvaldu zřizované charitou Most. Nemusí tam docházet pravidelně, účast je zdarma.
- Zbytek volného času tráví na ulicích, v parcích, dětských hřištích, okolí nádraží apod. neorganizovanou, rizikovou zábavou.
- Ve městě Tanvald dle jejich zástupců nefunguje spolupráce mezi SVC a NZDM, pro některé děti ze sociálně vyloučeného prostředí by jistě byla přínosná.

Postoje rodičů a dětí, bariéry na straně rodičů a dětí

- Rodiče dětí ze sociálně vyloučeného prostředí se o školní výsledky svých dětí příliš nezajímají, současně je tak nedostatečně motivují ke vzdělávání. Často totiž nevidí souvislost mezi dosažením vyššího vzdělání a vyšším životním standardem.
- Rodiče sociálně vyloučených dětí často vnímají školu jako produkt majoritní společnosti, ke kterému nemají dostatečnou důvěru. Sami v ní nebyli příliš úspěšní.
- Rodiče sociálně vyloučených dětí posílají své děti jen v malé míře do systému předškolního vzdělávání, podnětné prostředí doma dětem nevytvářejí.
- Někteří rodiče sociálně vyloučených dětí podporují případy skrytého záškoláctví, neposílají děti do školy někdy i ze zanedbatelných důvodů. Nepochota/neschopnost posílat děti do školy souvisí se situací v rodině (např. onemocnění druhého dítěte v rodině matky živitelky), a také se životním stylem na hranici různých rizik (závislosti apod.)
- Častou překážkou ve školní docházce je potřeba se finančně spolupodílet. Některé rodiny finance skutečně nemají, jiné k tomu nejsou ochotny i přesto, že výraznou finanční nouzí netrpí.
- Vzdělávání a volnočasové aktivity pro sociálně vyloučené rodiny často nebývají takovou hodnotou, jako pro většinovou společnost. Necítí tak potřebu se na nich příliš finančně podílet. Prostředky raději využijí na zboží a služby, které řadí ve svém hodnotovém žebříčku výše.
- V regionu chybí personálně dostatečně zajištěná sociální služba, která by v oblasti (před)školní docházky a přípravy do školy prováděla intervence přímo v potřebných rodinách. Sociální pracovníci nebo speciální/sociální pedagogové v těchto službách by mohli rozvíjet a připravovat děti na školní docházku a zároveň motivovat jejich rodiče.
- Docházka do střední školy souvisí s vyššími finančními náklady, například na dopravu. Někteří rodiče i z tohoto důvodu odmítají posílat své děti do středních škol

Postoje zástupců škol a dalších institucí

- Všichni zástupci základních škol deklarovali, že v době zápisu jsou školy všem dětem otevřené stejně, nemají žádná specifická kritéria pro jejich přijímání. Vzhledem k nízké naplněnosti ZŠ žáky, mají ZŠ tendence přijímat i děti, které nebydlí v blízkosti školy.
- K nepřijetí může docházet v případě, když chce žák v průběhu vzdělávání přestoupit na jinou školu mimo bydliště, přičemž jeho rodina je v regionu vnímána jako výrazně nespolupracující, anebo má žák takové SVP, na které daná škola není připravena. K nepřijetí může dojít také v případě, že by se počet žáků s určitými SVP v dané třídě měl zvýšit nad školou stanovenou přijatelnou mez.
- ZŠ zvou skupiny dětí z MŠ doprovázené pedagogem mateřské školky na prohlídky. ZŠ se také snaží rodičům budoucích prvňáků prostřednictvím MŠ prezentovat vlastní činnost.
- ZŠ Masarykova v období zápisu do škol obesílá rodiny s budoucími prvňáky s pozvánkou k zápisu.
- Školy hodnotí spolupráci s PPP v Jablonci n. Nisou jako nadstandartní. Pracovníci PPP po individuální domluvě dojíždějí diagnostikovat žáky přímo do škol.
- PPP jedná o každotýdenní pravidelné spolupráci (jeden den týdně) přímo v Tanvaldu.

Tato a další zjištění jsou podrobněji zpracována v kapitole č. 5 Analytická část.

4. Základní pojmy

4.1 Sociální vyloučení

V materiálu ASZ² se uvádí následující: „Zjednodušeně řečeno, sociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu. Základní charakteristikou propadu na sociální dno je nahromadění důvodů, které vedou k životní krizi (ztráta zaměstnání, platební neschopnost, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoc atd.).“

Prostorovým vyloučením je tedy myšlena zejména rezidenční segregace a koncentrace určité skupiny osob v určitém místě. Často se jedná o nedobrovolný či přímo vynucený proces. Takové místo (ať už se jedná o čtvrť města, ulici, blok domů či pouze samostatný dům) může trpět zhoršenou kvalitou fyzického prostředí, jeho excentrická poloha může znesnadňovat dostupnost různých služeb, v některých případech může být odděleno i bariérou (např. vodní tok, dopravní koridor, továrna, skládka apod.).

Ekonomické vyloučení se projevuje zejména ztíženým přístupem na trh práce. Primárně se může jednat o nemožnost dosáhnout na lépe placené zaměstnání poskytující vyšší míru zajištění (např. z důvodu nedostatečné kvalifikace), sekundárně může jít o nemožnost získat jakékoliv legální zaměstnání. Tyto osoby se poté přesouvají do zóny šedé ekonomiky (tzv. práce na černo), případně vůbec nevykonávají placenou práci. Od toho se potom odvíjí problémy s dluhy či chudobou obecně.

Kulturní vyloučení je výsledkem ztížené možnosti dotčených osob využívat kulturní kapitál společnosti. Projevuje se zejména horším přístupem k institucionalizovanému vzdělávání. Důsledkem může být to, že vzdělání se nestává součástí kulturních vzorců dotčených osob a situace se reprodukuje v dalších generacích. Politické vyloučení znemožňuje dotčeným osobám participaci na veřejném a občanském životě a ubírá jim možnost aktivně ovlivňovat život společnosti, případně též svůj vlastní osud.

Všechny výše jmenované složky sociálního vyloučení se poté odráží ve vyloučení symbolickém. Většinová společnost osoby sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené stigmatizuje. Toto přisuzování negativním vlastností může nabývat podoby od v podstatě neuvědomělého myšlení pod vlivem převažujících stereotypů až po otevřenou diskriminaci a nenávist.

4.2 Cílová skupina

Projekt IKV v SVL je primárně zaměřen na podporu pozitivních vzdělávacích strategií v daných oblastech a odstraňování bariér bránících dětem ze SVL při vstupu do hlavního vzdělávacího proudu. Hlavní cílovou skupinou jsou instituce, hrající nezastupitelnou roli ve

² Švec, J. ed. (2010): Příručka pro sociální integraci. Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách.

vzdělávacím procesu – mateřské, základní a střední školy, jejich ředitelé a pedagogičtí pracovníci. Současně to jsou instituce, které se na chodu škol podílejí – zřizovatelé (městské a krajské úřady), školská poradenská zařízení a dále pak instituce, které se školami často spolupracují, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, NNO, NZDM, ZUŠ a další subjekty.

Druhou a neméně významnou část cílové skupiny tvoří děti a mládež stížená či ohrožená sociálním vyloučením, kterým hrozí, že nebudou zařazeny do hlavního vzdělávacího proudu a spolu s nimi pak i jejich rodiče či zákonní zástupci.

4.3 Školská legislativa

V této analýze hovoříme o vzdělávání ve školách, které se odehrává dle školního kurikula, je považováno za „povinné“ a je legislativně ukotveno ve sbírce zákonů. Hlavní zákony a vyhlášky, které se týkají školního vzdělávání a souvisí se společným (inkluzivním) vzděláváním uvádíme níže:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
- Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (novelizující vyhlášku č. 72/2005 Sb.).

Dle výše uvedené platné legislativy probíhá v ČR školní vzdělávání v těchto druzích škol: mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

Vedle běžných základních/středních škol byly v ČR i základní školy praktické, které byly určeny pro žáky se SVP, a do kterých tito žáci docházeli na základě posudku školského poradenského zařízení, nejčastěji pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Na těchto školách se vyučovalo dle Přílohy 2 RVP ZV. Od 1. 9. 2016 byly základní školy praktické transformovány na běžné základní školy. Žáci na 2. stupni těchto škol se nadále mohou vzdělávat podle ŠVP, který je v souladu s touto přílohou. Oproti tomu se žáci na 1. stupni ZŠ budou vzdělávat v souladu s upraveným RVP ZV, ve kterém se upravují pravidla pro vzdělávání žáků s LMP. Tito žáci tedy mohou být nově vzděláváni:

- a) v běžné ZŠ s využitím podpůrných opatření, pokud to podmínky jejich zdravotního stavu umožní, nebo
- b) v běžné ZŠ **ve třídě** podle § 16 odst. 9 (Zákon č. 561/2004 Sb.), nebo
- c) ve **škole** (dříve praktické) dnes základní, podle § 16 odst. 9 (Zákon č. 561/2004 Sb.).

Děti se závažnějším postižením, středně těžkým a těžkým mentálním postižením, a těžším fyzickým postižením, mohou být na základě posudku školského poradenského zařízení zařazeny do základní/střední školy speciální, které nadále zůstávají.

V kontextu projektu IKV je pro nás relevantní průběh vzdělávání v mateřských školách, základních školách a středních školách, souhrnně budeme používat termín „škola“. Dle

legislativy je v ČR školní docházka povinná 9 let a od školního roku 2017/2018 je navíc povinný jeden rok předškolní přípravy. V případě opakování ročníku může žák v ZŠ strávit 10 let docházky, případně může požádat ještě o jeden rok jejího prodloužení. Naopak při opakovaných neúspěších může žák školu opustit předčasně s neukončeným 9. ročníkem (po naplnění devítileté docházky).

Podrobněji o školské legislativě vztahující se ke společnému (inkluzivnímu) vzdělávání lze nalézt na <http://www.msmt.cz/vzdelavani/spolecne-vzdelavani-1>.

5. Analytická část

5.1 Popis obcí, základní sociodemografické údaje

Analýza se zaměřuje na strukturu vzdělávací soustavy a její dostupnost a otevřenost dětem s různým sociálním zázemím - především dětem ze SVL, ve městech Tanvald, Smržovka a Desná. V rámci diskurzu mezi českou veřejností jsou za SVL většinou považovány celé oblasti nebo části obcí, kde se koncentrují Romové. Realita je ale taková, že SVL zdaleka ne vždy obývají pouze Romové, se sociálním vyloučením se běžně potýká i neromská populace a naopak, značná část Romů sociálně vyloučena není.

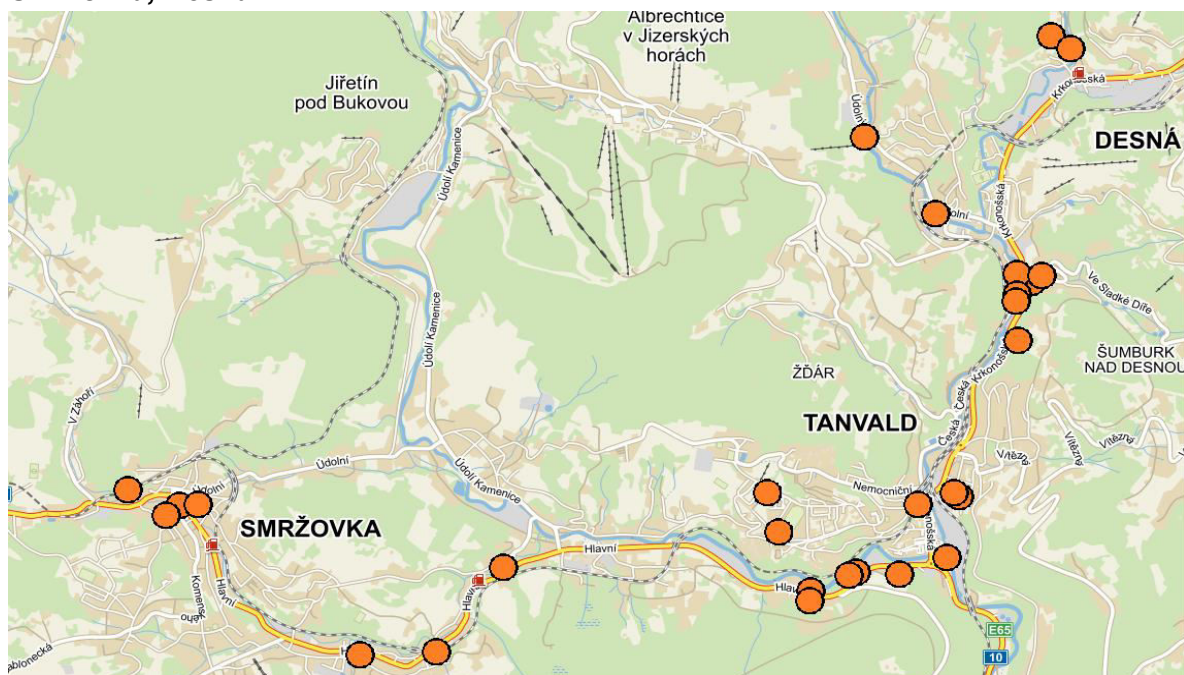
Nejinak je tomu v Tanvaldu, Smržovce a Desné, byť můžeme říci, že mezi lidmi, které lze považovat za sociálně vyloučené nebo výrazně sociálně slabé, Romové v tomto regionu převažují.

V případě Tanvaldu a přilehlých obcích také nelze hovořit o typických sociálně vyloučených lokalitách, tedy celých částech města (několik ulic či domů v jednom místě), které lze vnímat jako prostorově nebo celkově sociálně vyloučené. Jde spíše o jednotlivé domy nebo jejich části.

Celkem jich je zde identifikováno přibližně 33³.

³ Podrobnější popis obcí je uveden ve vstupní analýze města Tanvald realizované v rámci projektu Systémové zajištění sociálního začleňování (OPZ).

Obr. č. 1 Mapa domů obývaných lidmi ohroženými sociálním vyloučením – Tanvald, Smržovka, Desná

Na mapce jsou označena místa, na kterých se nacházejí domy obývané lidmi považovanými za sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené.

5.1.1 Tanvald

Původně průmyslové město leží v severních Čechách v Libereckém kraji na soutoku řek Desná a Kamenice, dříve okres Jablonec nad Nisou. Tanvald je obec s rozšířenou působností, ale samotný Tanvald se skládá z částí Horní Tanvald, Dolní Tanvald a Tanvald - střed. K 1. 1. 2016 bylo v Tanvaldu evidováno 6477 obyvatel, což je oproti situaci před deseti lety (2006) přibližně o 500 obyvatel méně. Registrovaná míra nezaměstnanosti je 8,1 %⁴.

Tab. č. 7 Věková struktura obyvatel - Tanvald:

Počet obyvatel						
	Počet bydlících obyvatel k 31.12.2015	Počet obyvatel ve věku				Střední stav obyvatel k 1.7.2015
		0-14 let	15-59 let	60-64 let	65 a více let	
Celkem	6 477	985	3 693	468	1 331	6 522
Muži	3 163	500	1 896	205	562	3 191
Ženy	3 314	485	1 797	263	769	3 331

Zdroj: Regionální informační servis www.risy.cz.

⁴ Regionální informační servis www.risy.cz.

Tab. č. 8 Věková struktura obyvatel 0 – 30 let – Tanvald:

Věk	0 - 5	6 - 11	12 - 15	16 - 19	20 - 26	27 – 30	Celkem
Počet osob	363	437	230	226	475	297	2028

Zdroj: Evidence obyvatel, MěÚ Tanvald, 2016

Ze vstupní analýzy, ale i dalších zdrojů⁵ vyplývá, že nejproblematictější lokalitou v Tanvaldu je bytový dům Žákova 425 u autobusové stanice Tanvald – centrum. Zdržuje se zde až 100 Romů, kteří se sem průběžně stěhují z jiných krajů ČR, ale i ze Slovenska. Duhou problematickou lokalitou je část kolem Krkonošské ulice v místní části Šumburk nad Desnou. Zde je několik domů, kde žijí Romové, kterým také hrozí sociální vyloučení. Dle zprávy o stavu Romské menšiny za rok 2015 je v Tanvaldu přibližně 330 Romů, z toho jich lze asi 200 považovat za sociálně vyloučené.

5.2 Struktura místní vzdělávací sítě

Ve městě Tanvald a přidružených obcích Smržovka a Desná se nachází tato školská zařízení:

Tab. č. 9 Školská zařízení v Tanvaldu, Smržovce a Desné

Obec	Mateřská škola	Základní škola	Střední škola	Základní umělecká škola	Středisko volného času
Tanvald	1 (3 pracoviště)	3	2	1	1

V Tanvaldu působí další spolky a sdružení, které do vzdělávání, způsobů trávení volného času a sociálního začleňování dětí také výrazně zasahují. Celkem jich je cca 12, které se práci s dětmi a mládeží nějakou formou věnují.

5.2.1 Tanvald

Ze školských zařízení jsou v Tanvaldu tři základní školy (jedna s odloučeným pracovištěm), jedno víceleté gymnázium sloučené s obchodní akademií, jedna mateřská škola (tři odloučená pracoviště), jedno středisko volného času, jedna základní umělecká škola. Důležitým zjištěním je skutečnost, že **v Tanvaldu není vyhláška o spádovosti škol**, rodiče tedy mohou přihlásit dítě, do které školy chtějí, a je na rozhodnutí ředitelů, zdali jej přijmou.

5.2.1.1 ZŠ Masarykova

Je devítiletá ZŠ s odloučeným pracovištěm v části Šumburk, kde je pouze první školní stupeň s prvky výuky Montessori, škola je zřizována městem Tanvald. Obchodní akademie, která byla součástí této ZŠ, byla přesunuta na víceleté gymnázium, v ZŠ Masarykova dobíhají poslední dva ročníky. Celková kapacita školy je 500 žáků, do hlavní budovy s 1. – 9. stupněm dochází cca 110 žáků, na první stupeň v Šumburku cca 90 žáků.

Škola (hlavní budova 1. – 9. třída) se nachází v blízkosti centra a MěÚ, zároveň leží v části města, kde žije mnoho sociálně slabších rodin a jejichž děti to mají do této školy nejbližší. Jsou to děti z okolí dvou hlavních silničních tahů procházejících Tanvaldem, tedy silnice

⁵ Zpráva o stavu romské menšiny za rok 2015 (Tanvald).

Hlavní ve směru Smržovka – Tanvald, silnice Krkonošská ve směru Tanvald – Desná, dále děti z části Šumburk nad Desnou, ale především děti z bytového domu v Žákově ulici č. 425, který je obýván výhradně Romy spadajících do kategorie sociálně slabých. **Na základě odhadu pedagogů této školy lze konstatovat, že do školy dochází až dvě třetiny romských dětí** (do hlavní budovy, nikoliv v Šumburku). Pedagogové také uvedli, že škola je v Tanvaldu v posledních letech vnímána spíše jako „ta romská škola“. Škola se také na jedné straně potýká s nedostatkem žáků, což se odráží na výši přidělených finančních prostředků⁶, na straně druhé, pokud by škola měla větší počet žáků ve třídách, učitelé by měli mnohem složitější situaci při výuce, jelikož se potýkají s mnoha žáky, kteří mají nějakou formu SVP.

Škola provozuje školní družinu a prostřednictvím SVC Tanvald nabízí volnočasové aktivity pro děti, přičemž některé z nich se odehrávají přímo ve škole.

Tab. č. 10 ZŠ Masarykova, statistické údaje - žáci

Současná oficiální kapacita žáků školy.	Počet žáků ve školním roce 2004/2005 .	Počet žáků ve školním roce 2016/2017 .	Počet žáků, kteří ve školním roce 2015/2016 odešli na jinou běžnou základní školu.
500	370	199	10
Počet žáků, kteří ve školním roce 2015/2016 opakovali ročník.	Počet žáků nastupujících ve školním roce 2016/2017 do 1. třídy, kteří nenavštěvovali MŠ , ani jinou formu předškolního vzdělávání.	Počet žáků, kteří v roce 2015/2016 ukončili vzdělávání v nižším než 9. ročníku.	
4	5	4	

Zdroj: ZŠ Masarykova, Tanvald

⁶ Připravovaná novela financování regionálního školství by měla platit od roku 2017/18.

Z tabulky č. 10 je zřejmé, že kapacita žáků školy je značně vyšší, nežli aktuální stav. Je také vidět, že výrazně sestupnou tendenci co do počtu žáků můžeme sledovat v horizontu posledních deseti let. Škola se potýká také s tím problémem, že rodiče neromských dětí, byť je tato škola pro ně třeba nejbližší, se snaží své děti hlásit do druhé školy ZŠ Sportovní. Platí to i o rodičích dětí, které navštěvují odloučené pracoviště této školy v Šumburku, a které by po ukončení tamního prvního stupně měly přestoupit právě na ZŠ Masarykova. Nové žáky do prvních tříd se proto škola snaží získat tak, že před zápisem obesílá rodiny, které k ní bydlí nejbližší.

V průběhu roku také odchází několik málo dětí do dnes již bývalé ZŠ praktické v Horním Tanvaldu. Častým důvodem je neplnění školní docházky a dalších podmínek školy, někdy také doprovázené přáním samotných rodičů. K tomu je zapotřebí doporučení z pedagogicko-psychologické poradny (PPP), které ale zdaleka nemůže být všem těmto dětem vydáno, protože ve skutečnosti tak vysokou úroveň dosáhne speciálních vzdělávacích potřeb (SVP) nevykazují.

Tab. č. 11 ZŠ Masarykova, statistické údaje – pedagogičtí pracovníci

Celkový počet úvazků asistentů pedagoga ve školním roce 2016/2017.	Z toho počet úvazků asistenta pedagoga pro žáky z odlišného kulturního prostředí, nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka nebo s jinými životními podmínkami v rodině žáka (máte-li nějaké).	Počet speciálních pedagogů ve vaší škole. Nebo pracovníků, kteří speciálně-pedagogickou činnost ve vaší škole realizují (uveďte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).	Počet pracovníků, kteří realizují sociálně-pedagogickou činnost ve vaší škole (uveďte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).
3,0	2,5	0	0
Pokud působí ve škole v aktuálním školním roce školní asistent financovaný z Evropských strukturálních fondů, jaká je výše jeho úvazku.	Máte školního psychologa? Pokud ano, uveďte prosím výši úvazku.		
0	0		

Zdroj: ZŠ Masarykova, Tanvald

Ve škole působí asistenti v rámci 3,0 úvazků, dle slov ředitelky to ale nestačí, stejně tak škole nestačí finance od krajského úřadu, který tuto službu hradí. Musí si vypomáhat z vlastního rozpočtu a přispívá i zřizovatel. Problém je také v současném procesu financování, protože peníze na asistenty škola získává pouze na období září – prosinec, po té musí o ně opětovně žádat. Za těchto podmínek je složité asistenty vůbec hledat.

Ve škole působí jedna z pedagožek jako výchovná poradkyně, která má svůj učitelský úvazek zkrácen o 3 hodiny týdně. S PPP spolupracuje dle ředitelky velmi dobře, stejně tak je dobrý přístup ze strany PPP.

Ve škole není ani jeden pedagog, který by vykonával speciálně-pedagogickou či sociálně pedagogickou činnost, chybí i školní psycholog. Škole by nejvíce pomohlo více finančních prostředků především na asistenty.

Tab. č. 12 ZŠ Masarykova, statistické údaje – žáci se SVP

1.	2.	3.	4.
Celkový počet žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním včetně specifických poruch učení a chování (speciální vzdělávací potřeby mají diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se zdravotním postižením (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se specifickými poruchami učení (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se specifickými poruchami chování (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).
15	5	7	3
5.	6.	7.	
Počet žáků, kteří ve škole potřebují podporu z důvodu odlišného kulturního prostředí v rodině žáka , malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka vč. užívání jiného než vyučovacího jazyka v rodině žáka a/nebo jiných životních podmínek v rodině žáka , obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výraznou chudobu (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Odhad celkového počtu žáků, kteří mají zvýšenou potřebu podpory, ale nemají SVP diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC (žáci spadající do sloupců č. 1 a 5).	Počet žáků, kteří ve školním roce 2016/2017 prostřednictvím školy žádali o příspěvek na pomůcky apod.	
74	4	57	

Zdroj: ZŠ Masarykova, Tanvald

V tabulce č. 12 je nejvíce překvapivý údaj ve sloupci č. 5. **Ve školním roce 2016/2017 eviduje škola 74 žáků, kteří ve škole potřebují podporu z důvodu odlišného kulturního prostředí v rodině žáka atd.** Kromě žáků, kteří potřebují nějakou formu podpory na základě diagnózy PPP, jsou ve škole odhadem ještě čtyři žáci, kteří diagnózu PPP nemají. **Vysoký je**

také počet žáků, kteří prostřednictvím školy žádali o příspěvek na pomůcky apod. Z celkového počtu jich je 57, což je přibližně 28 %. Dá se předpokládat, že tyto děti pocházejí z rodin sociálně vyloučených, kde jsou jejich rodiče (nebo alespoň jeden) dlouhodobě nezaměstnaní.

Vzhledem k podobné skladbě žáků v minulosti škola spolupracovala také se ZŠ z Karviné. Vzájemně si vyměňovali především příklady dobré praxe v oblasti práce se sociálně vyloučenými žáky.

5.2.1.2. ZŠ Sportovní

Je devítiletá ZŠ, přičemž v každém ročníku 2. stupně je jedna třída s rozšířeným vyučováním tělesné výchovy. Celková kapacita školy je 550 žáků, ovšem ve školním roce 2004/2005 měla škola pouze 371 žáků, v roce 2016/2017 jich má 351. Škola je zřizována městem Tanvald.

Škola se nachází v západní části města u sídliště „Výšina“. V Tanvaldu je tato škola vnímána jako „ta neromská“, mnoho rodičů se snaží své děti sem přihlásit, přestože do této školy to mají mnohem dále. Platí to jak o rodičích budoucích prvňáků, tak o rodičích dětí navštěvujících první stupeň ZŠ Masarykova v odloučeném pracovišti v Šumburku, i o rodičích dětí, které zahájily docházku na ZŠ Masarykova v hlavní budově.

Škola provozuje školní družinu a školní sportovní klub, další volnočasové aktivity mohou děti navštěvovat například v SVČ Tanvald a dalších organizacích.

Tab. č. 13 ZŠ Sportovní, statistické údaje - žáci

Současná oficiální kapacita žáků školy.	Počet žáků ve školním roce 2004/2005 .	Počet žáků ve školním roce 2016/2017 .	Počet žáků, kteří ve školním roce 2015/2016 odešli na jinou běžnou základní školu.
550	371	351	15
Počet žáků, kteří ve školním roce 2015/2016 opakovali ročník.	Počet žáků nastupujících ve školním roce 2016/2017 do 1. třídy, kteří nenavštěvovali MŠ , ani jinou formu předškolního vzdělávání.	Počet žáků, kteří v roce 2015/2016 ukončili vzdělávání v nižším než 9. ročníku.	
6	1	0	

Zdroj: ZŠ Sportovní, Tanvald

Oproti ZŠ Masarykova v loňském školním roce ani jeden žák neukončil školní docházku předčasně. Také poměr žáků, kteří opakovali ročník, je o něco nižší, nežli na ZŠ Masarykova. V loňském školním roce odešlo na jinou běžnou školu 15 žáků, ale především to bylo na víceleté gymnázium. Odchody na praktickou školu jsou dle slov ředitelky zcela výjimečné, někdy žáci odcházejí na ZŠ Masarykova, ale to spíše z osobních důvodů

(nesoulad s vyučujícím, pocit, že je tam jednodušší výuka), těchto případů je ale také velmi málo. Ukončení školní docházky v nižší, nežli 9. třídě bývá zcela výjimečné, v roce 2015/2016 školní docházku dříve nežli v 9. třídě neukončil ani jeden žák, v předchozím školním roce ukončili předčasně docházku dva žáci. Poměr těchto dětí v porovnání se ZŠ Masarykova je výrazně nižší.

Tab. č. 14 ZŠ Sportovní, statistické údaje – pedagogičtí pracovníci

Celkový počet úvazků asistentů pedagoga ve školním roce 2016/2017.	Z toho počet úvazků asistenta pedagoga pro žáky z odlišného kulturního prostředí, nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka nebo s jinými životními podmínkami v rodině žáka (máte-li nějaké).	Počet speciálních pedagogů ve vaší škole. Nebo pracovníků, kteří speciálně-pedagogickou činnost ve vaší škole realizují (uvedte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).	Počet pracovníků, kteří realizují sociálně-pedagogickou činnost ve vaší škole (uvedte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).
1,69	0	0,5	0
Pokud působí ve škole v aktuálním školním roce školní asistent financovaný z Evropských strukturálních fondů, jaká je výše jeho úvazku.	Máte školního psychologa? Pokud ano, uvedte prosím výši úvazku.		
	0,5		

Zdroj: ZŠ Sportovní, Tanvald

Ve škole působí celkem čtyři asistenti pedagoga, mají mezi sebou rozděleny 1,69 úvazku. V každé první třídě je jeden asistent (celkem dvě první třídy), ostatní se pohybují dle potřeb dětí v různých ročnících. Spolupráce asistent – pedagog dle ředitelky školy funguje poměrně dobře. Stejně jako ZŠ Masarykova žádají o asistenty kraj, kterému musí doložit posudek dítěte, na které asistenta žádají. Žádané úvazky ale oproti požadavkům v žádosti získali zkrácené. Ve škole působí na 0,5 úvazku také jeden speciální pedagog. Měl by navštěvovat třídy, ve kterých je nějaký problém, pomoci s diagnostikou, pracovat s učiteli, rodiči apod. Výuku v náplni práce nemá. Škola má v rámci jednoho projektu peníze i na částečný úvazek školního psychologa, problém je, že v regionu školního psychologa na částečný úvazek neseženou.

Celkově je problém se zajištěním asistentů, speciálního pedagoga a psychologa. Přidělené finanční prostředky jsou nízké, stejně jako jsou nízké úvazky, pracovní poměr je nabízen vždy na jedno pololetí, pak se musí o finance žádat opět. Problém je i s nedostatkem dostatečně kvalifikovaných kapacit v regionu.

Tab. č. 15 ZŠ Sportovní, statistické údaje – žáci se SVP

1.	2.	3.	4.
Celkový počet žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním včetně specifických poruch učení a chování (speciální vzdělávací potřeby mají diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se zdravotním postižením (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se specifickými poruchami učení (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se specifickými poruchami chování (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).
18	18	8	1
5.			
Počet žáků, kteří ve škole potřebují podporu z důvodu odlišného kulturního prostředí v rodině žáka , malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka vč. užívání jiného než vyučovacího jazyka v rodině žáka a/nebo jiných životních podmínek v rodině žáka , obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výraznou chudobu (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).		Odhad celkového počtu žáků, kteří mají zvýšenou potřebu podpory, ale nemají SVP diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC (žáci spadající do sloupců č. 1 a 5).	Počet žáků, kteří ve školním roce 2016/2017 prostřednictvím školy žádali o příspěvek na pomůcky apod.
0		15	40

Zdroj: ZŠ Sportovní, Tanvald

Z tabulky č. 15 je patrné, že v ZŠ Sportovní je oproti ZŠ Masarykově na celkový počet žáků výrazně méně žáků se SVP, a to jak se SVP diagnostikovaným, tak SVP domnělým. I v případě socioekonomického statusu rodin je na tom ZŠ Sportovní lépe. **Přibližně 11 % žáků žádá prostřednictvím školy příspěvek na pomůcky, na ZŠ Masarykova to je 28 % žáků.**

5.2.1.3 ZŠ Údolí Kamenice

Je devítiletá ZŠ, dříve zvláštní, později základní škola praktická, zřizuje jí Liberecký kraj. Do konce školního roku 2015/2016 zde probíhalo vzdělávání dle RVP s přílohou upravující vzdělávání dětí s lehkým mentálním postižením. Toto pokračuje dál pouze na 2. stupni a může trvat čtyři školní roky. Od 1. 9. 2016 jsou na 1. stupni děti vzdělávány podle IVP v souladu s nově vytvořeným RVP pro ZV. Každé dítě má vlastní IVP. Vzhledem ke své povaze je tato škola malá, má pouze 38 dětí, které se vzdělávají v kombinovaných třídách (více ročníků v jedné třídě).

Škola má školní družinu, ale další volnočasové aktivity nenabízí. Žáci mohou využívat SVČ Tanvald a další organizace, dle slov ředitele školy využívá část dětí NZDM v Tanvaldu.

Tab. č. 16 ZŠ Údolí kamenice, statistická data – žáci

Současná oficiální kapacita žáků školy.	Počet žáků ve školním roce 2004/2005 .	Počet žáků ve školním roce 2016/2017 .	Počet žáků, kteří ve školním roce 2015/2016 odešli na jinou základní školu.
75	54	38	5
Počet žáků, kteří ve školním roce 2015/2016 opakovali ročník.	Počet žáků nastupujících ve školním roce 2016/2017 do 1. třídy, kteří nenavštěvovali MŠ , ani jinou formu předškolního vzdělávání.	Počet žáků, kteří v roce 2015/2016 ukončili vzdělávání v nižším než 9. ročníku.	
0	0	2	

Zdroj: ZŠ Údolí kamenice

V regionu má tato škola dobrou pověst a řada rodičů chce své děti umístit právě sem, přestože jejich SVP nejsou v takovém rozsahu, aby potřebovaly docházet do školy tohoto typu. Často je to z pocitu, že tuto školu (anebo s lepšími výsledky) dokončí. Do této školy dojíždějí děti z Tanvaldu a dalšího okolí - Kořenova, Velkých Hamrů, Desné, Smržovky, každopádně vždy musejí mít diagnostikovány SVP prostřednictvím PPP. Dle ředitele panuje ve škole spíše rodinné klima, především díky malým třídním kolektivům. V této škole také naprostá většina žáků dokončuje devátou třídu. Jak lze v tabulce vidět, i v této škole je výrazně méně žáků, než je její oficiální kapacita. Aktuálně je v ní přibližně polovina žáků, než kolik by škola mohla pojmout (samozřejmě pokud by byla personálně zajištěna ze strany pedagogů).

Tab. č. 17 ZŠ Údolí kamenice, statistické údaje – pedagogičtí pracovníci

Celkový počet úvazků asistentů pedagoga ve školním roce 2016/2017.	Z toho počet úvazků asistenta pedagoga pro žáky z odlišného kulturního prostředí, nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka nebo s jinými životními podmínkami v rodině žáka (máte-li nějaké).	Počet speciálních pedagogů ve vaší škole. Nebo pracovníků, kteří speciálně-pedagogickou činnost ve vaší škole realizují (uvedte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).	Počet pracovníků, kteří realizují sociálně-pedagogickou činnost ve vaší škole (uvedte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).
0,62	0	5	1,77
Pokud působí ve škole v aktuálním školním roce školní asistent financovaný	Máte školního psychologa? Pokud ano, uvedte prosím výši úvazku.		

z Evropských strukturálních fondů, jaká je výše jeho úvazku.	
0	0

Zdroj: ZŠ Údolí Kamenice

Škola má dva asistenty pedagoga, jednoho v přípravné třídě, druhý působí ve zbytku školy, dohromady ale pouze na 0,62 úvazku. Dle ředitele je to nedostatečné, na další žádané úvazky nedostal finance. Všichni pedagogové školy mají speciálně-pedagogické vzdělání, což je do budoucna opravňuje k výuce pouze na I. stupni ZŠ. Speciální pedagogové, kteří budou chtít v budoucnu vyučovat na II. stupni školy, si budou muset doplnit některé z akreditovaných kvalifikačních studií, které je k výkonu tohoto povolání opravňují⁷.

Tab. č. 18 ZŠ Údolí Kamenice, statistické údaje – žáci se SVP

1.	2.	3.
Celkový počet žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním včetně specifických poruch učení a chování (speciální vzdělávací potřeby mají diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se zdravotním postižením (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se specifickými poruchami učení (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).
38	38	0
4.	5.	
Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se specifickými poruchami chování (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Počet žáků, kteří ve škole potřebují podporu z důvodu odlišného kulturního prostředí v rodině žáka , malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka vč. užívání jiného než vyučovacího jazyka v rodině žáka a/nebo jiných životních podmínek v rodině žáka , obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např.	Počet žáků, kteří ve školním roce 2016/2017 prostřednictvím školy žádali o příspěvek na pomůcky apod.

⁷ Například v rámci celoživotního vzdělávání pro učitele II. stupně ZŠ nebo SŠ. Více viz Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

	sociální vyloučení, výraznou chudobu (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	
2	0	49 ⁸

Zdroj: ZŠ Údolí Kamenice

Jak již bylo uvedeno, v této škole mají všichni žáci odpovídající diagnózu z PPP, především se jedná o lehké mentální postižení. Vzhledem k tomu, že všichni žáci v tomto školním roce žádali prostřednictvím školy o příspěvek na pomůcky, jedná se spíše o žáky ze sociálně slabších rodin.

5.2.1.4 Gymnázium a obchodní akademie Tanvald

Je osmileté gymnázium, od školního roku 2016/2017 je k němu převedena obchodní akademie (OA) ze ZŠ Masarykova. Ovšem v tomto školním roce z nedostatku zájemců nebyl první ročník OA otevřen a vyšší ročníky dobíhají na ZŠ Masarykova. Do gymnázia se mohou hlásit žáci po ukončení páté třídy, škola přibírá i žáky po deváté třídě, ale pouze v rámci doplnění počtů. Obchodní akademie je otevřena pro žáky, kteří ukončili devátou třídu. Kapacita školy je 360 žáků, ale i na této škole je skutečný počet žáků výrazně nižší, celkem jich je 210.

Tabulka č. 19 Gymnázium Tanvald, statistické údaje – žáci

Současná oficiální kapacita žáků školy.	Počet žáků ve školním roce 2004/2005 .	Počet žáků ve školním roce 2016/2017 .
360	307	210
Počet žáků, kteří ve školním roce 2015/2016 odešli na jinou školu.	Počet žáků, kteří ve školním roce 2015/2016 opakovali ročník.	Počet žáků, kteří v roce 2015/2016 ukončili vzdělávání předčasně (nepokračovali na jiné škole, pokud lze zjistit).
4	2	0

Zdroj: Gymnázium Tanvald

V gymnáziu pouze dva žáci v loňském školním roce opakovali ročník, čtyři žáci přestoupili na jinou školu. Většinou to ale bylo buď z důvodu stěhování, nebo přestupu na jiný obor – strojní, stavební, obchodní škola apod. Do gymnázia dochází především žáci z běžných rodin, žáci ze sociálně vyloučeného prostředí do gymnázia nastupují zcela výjimečně. Také v loňském roce ani jeden žák neukončil studium předčasně.

Tabulka č. 20 Gymnázium Tanvald, statistické údaje – pedagogičtí pracovníci

Celkový počet úvazků asistentů pedagoga ve školním roce 2016/2017.	Z toho počet úvazků asistenta pedagoga pro žáky z odlišného kulturního prostředí, nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka nebo s jinými životními	Počet speciálních pedagogů ve vaší škole. Nebo pracovníků, kteří speciálně-pedagogickou činnost ve vaší škole realizují (uvedte prosím
--	---	--

⁸ Zde je započítáno i 11 dětí, které docházejí do přípravné třídy.

	podmínkami v rodině žáka (máte-li nějaké).	celkový počet úvazků, máte-li nějaké).
0,7	0	0
Počet pracovníků, kteří realizují sociálně-pedagogickou činnost ve vaší škole (uvedte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).	Pokud působí ve škole v aktuálním školním roce školní asistent financovaný z Evropských strukturálních fondů, jaká je výše jeho úvazku.	Máte školního psychologa? Pokud ano, uveďte prosím výši úvazku.
0	0	0

Zdroj: Gymnázium Tanvald

Ve škole působí jeden asistent pedagoga na 0,7 úvazku, který je především k dispozici jednomu žákovi s Aspergerovým syndromem, jinak zapotřebí zatím nejsou. Problém je v daném případě sehnat kvalifikovaného asistenta. Ve škole působí výchovný poradce, který se zabývá především kariérním poradenstvím. Není to ale příliš zapotřebí, jejich žáci spíše vědí, co by chtěli dále studovat. Ve škole nepůsobí speciální či sociální pedagog ani školní psycholog.

Hlavním problémem jsou opět finance, a to především na asistenty, ale i na platy pedagogům, rozpočet školy dosud nedovoluje přidat pedagogům osobní ohodnocení či odměny nad rámec platových tabulek.

Tab. č. 21 Gymnázium Tanvald, statistické údaje – žáci se SVP

1.	2.	3.	4.
Celkový počet žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním včetně specifických poruch učení a chování (speciální vzdělávací potřeby mají diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se zdravotním postižením (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se specifickými poruchami učení (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu žáků uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet žáků se specifickými poruchami chování (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).
6	2	4	2
5.			
Počet žáků, kteří ve škole potřebují podporu z důvodu odlišného kulturního prostředí v rodině žáka , malé znalosti	Odhad celkového počtu žáků, kteří mají zvýšenou		Počet žáků, kteří ve školním roce 2016/2017

kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka vč. užívání jiného než vyučovacího jazyka v rodině žáka a/nebo jiných životních podmínek v rodině žáka , obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výraznou chudobu (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	potřebu podpory, ale nemají SVP diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC (žáci spadající do sloupců č. 1 a 5).	prostřednictvím školy žádali o příspěvek na pomůcky apod.
0	0	0

Zdroj: Gymnázium Tavalď

Jak z tabulek vyplývá, i v této škole žáků ubývá. Žáků se SVP je v této škole minimálně, celkem šest. Tito žáci mají diagnostikovanu především některou z dysfunkcí jako například dyslexie, dysgrafie apod.

5.2.1.5 MŠ Tanvald

Je mateřská škola, která má celkem tři pracoviště. Hlavní pracoviště, kde sídlí ředitelka MŠ Tanvald, je nedaleko centra města, aktuálně je v ní ve dvou třídách 50 dětí. Další pracoviště je v blízkosti sídliště Výšina, je v něm 49 dětí, třetí pracoviště je v části Šumburk nad Desnou, zde je jednotřídka a je v ní 25 dětí (počty dětí uvedené v textu vyplývají z informací, které poskytla ředitelka MŠ v rámci osobního rozhovoru, čísla v tabulce jsou z oficiálních výkazů MŠ).

Tab. č. 22 MŠ Tanvald, statistické údaje - děti

Současná oficiální kapacita dětí školky.	Počet dětí ve školním roce 2004/2005 .	Počet dětí ve školním roce 2016/2017 .	Počet dětí, které ve školním roce 2015/2016 odešli do jiné školky.
180	147	137	0

Zdroj: MŠ Tanvald

Do školky chodí jak děti z „běžných“ rodin, tak děti z rodin sociálně vyloučených. Děti z rodin, které pobírají dávky hmotné nouze je cca 15. Do školky dochází i romské děti ze SVL Žákova. Jejich docházka je ale problematická, rodiče jsou k dětem úzkostní, například nemají důvěru v učitelky, že zvládnou péči o jejich plačící dítě. Pedagogové MŠ uvádějí jako problém komunikaci s některými rodiči romských dětí, kteří podle nich ne vždy plně chápou, co po nich pracovnice mateřské školy žádají.

Ředitelka pocituje problém v případě, když dítě dostane odklad školní docházky. Rodiče je pak v některých případech přihlašují do přípravného ročníku v ZŠ Údolí Kamenice, protože docházka do něj je zdarma. Pro učitelky MŠ je to zklamání, protože v některých případech s dítětem pracovaly i tři roky, dobře jej znají a vědí jak jej dále rozvíjet. Školka tak samozřejmě přichází také o finance, které se doposud vydávají na dítě.

Tab. č. 23 MŠ Tanvald, statistické údaje – pedagogičtí pracovníci

Celkový počet úvazků asistentů pedagoga ve školním roce 2016/2017.	Z toho počet úvazků asistenta pedagoga pro děti z odlišného kulturního prostředí, nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka nebo s jinými životními podmínkami v rodině dítěte (máte-li nějaké).	Počet speciálních pedagogů ve vaší školce. Nebo pracovníků, kteří speciálně-pedagogickou činnost ve vaší školce realizují (uvedte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).
0,63	0	0
Počet pracovníků, kteří realizují sociálně-pedagogickou činnost ve vaší školce (uvedte prosím celkový počet úvazků, máte-li nějaké).	Pokud působí ve školce v aktuálním školním roce školní asistent financovaný z Evropských strukturálních fondů, jaká je výše jeho úvazku.	Máte školního psychologa? Pokud ano, uvedte prosím výši úvazku.
0	0	0

Zdroj: MŠ Tanvald

Pro všechna tři pracoviště je celkem jedna asistentka, v péči má jedno dítě s autismem, na další posudky z PPP teprve čekají. Ve školce jsou ale integrovány i děti s běžnými poruchami jako je ADHD apod.

Tab. č. 24 MŠ Tanvald, statistické údaje - děti se SVP

1.	2.	3.	4.
Celkový počet dětí se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním včetně specifických poruch učení a chování (speciální vzdělávací potřeby mají diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu dětí uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet dětí se zdravotním postižením (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu dětí uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet dětí se specifickými poruchami učení (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	Z počtu dětí uvedeném ve sloupci 1 uveďte počet dětí se specifickými poruchami chování (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).
3	1	1	1
5.			
Počet dětí, které ve školce potřebují podporu z důvodu odlišného kulturního prostředí v rodině dítěte , malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka vč. užívání		Odhad celkového počtu dětí, které mají zvýšenou potřebu podpory, ale nemají SVP	Počet dětí, které ve školním roce 2016/2017 prostřednictvím školky žádali o

jiného než vyučovacího jazyka v rodině dítěte a/nebo jiných životních podmínek v rodině dítěte , obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výraznou chudobu (diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC).	diagnostikované ve školském poradenském zařízení – PPP, SPC (žáci spadající do sloupců č. 1 a 5).	příspěvek na pomůcky apod.
5	3	0

Zdroj: MŠ Tanvald

5.2.1.6 SVČ Tanvald

Je dům dětí a mládeže (DDM), který nabízí zájmové vzdělávání pro děti i dospělé. Aktuálně provozuje přibližně 50 zájmových útvarů (kroužků) různého zaměření, do pravidelné činnosti dochází přibližně 500 klientů. Jelikož se jedná o zájmovou činnost, která je založena na dobrovolné účasti a vlastním zájmu, převažují samozřejmě aktivní děti, respektive děti rodičů, které se aktivně zajímají o to, jak jejich děti tráví volný čas. Dle slov ředitelky dětí ze sociálně vyloučených či sociálně slabých rodin dochází do DDM minimálně, romské děti docházejí pouze dvě. Jak z rozhovorů vyplynulo, **hlavní překážkou v účasti na volnočasových aktivitách pro sociálně vyloučené a romské děti je pravidelná docházka**. Pokud se už do SVČ tyto děti přihlásí, po první či druhé návštěvě dané aktivity svou docházku ukončí. Další bariérou jsou poplatky za danou aktivitu. Za tyto děti je sice oproti potvrzení může hradit oddělení sociální práce a sociálních služeb, ale nastane-li nějaký další jednorázový výdaj, byť třeba do výše 100,- Kč, rodiče dětí jej odmítají uhradit.

Pracovat s dětmi ze sociálně vyloučených rodin se oslovená ředitelka naprosto nebrání, ale tyto děti, nebo jejich rodiče volnočasové aktivity v DDM nevyhledávají.

DDM má i bezbariérovou část, kterou mohou navštěvovat děti s fyzickým postižením. Nicméně vzhledem k tomu, že mohou docházet pouze do této jedné části, k jejich zapojení mezi děti bez handicapu příliš docházet nemůže.

5.2.1.7 ZUŠ Tanvald

Je základní umělecká škola, která se v Tanvaldu nachází ve dvou pracovištích nedaleko centra, dále má pobočky ve Smržovce, Desné a Josefově Dole. Celkem nabízí čtyři umělecké obory – hudební, taneční, výtvarný a literárně-dramatický. Žáci ze SVL do ZUŠ nedocházejí.

5.2.2 Shrnutí

- **Všechny základní i střední školy mají výrazně vyšší kapacitu žáků, než je jejich aktuální obsazenost. Kromě ZŠ Smržovka je obsazenost škol žáky oproti stavu před 10 lety nižší.**
- **Kromě ZŠ Masarykova nedochází k ukončování školní docházky v dřívějším, nežli v 9. ročníku ve výrazné míře.**
- **Ve školách působí nedostatek pracovníků, kteří by mohli vykonávat speciálně-pedagogickou či sociálně-pedagogickou činnost.**
- **Ve školách působí nedostatek asistentů pedagoga. Za stávajících podmínek je**

složité kvalifikovaného asistenta sehnat.

- **Školy mají problém získat alespoň na částečný úvazek školního psychologa.**

5.3 Regionální a sociální dostupnost škol

Obě „běžné“ základní školy v Tanvaldu, ZŠ Masarykova a ZŠ Sportovní jsou pro místní obyvatele dopravně dobře dostupné, obě školy se nacházejí nedaleko centra. Jak ale bylo uvedeno výše, **základní školy v Tanvaldu nejsou děleny dle spádových oblastí**, a rodiče tak mohou přihlásit dítě, kam chtějí a kde je volná kapacita.

Ačkoliv obě školy leží nedaleko sebe, ZŠ Masarykova je přeci jen situována blíže lokalitám, kde je koncentrováno více romských a sociálně slabých rodin. V posledním desetiletí tak dochází k trendu, že právě v této škole tyto děti postupně převládají. Respondenti ze ZŠ Masarykova spatřují problém také v tom, že **i rodiče budoucích neromských prvňáků se snaží ve značné míře své děti přihlásit do ZŠ Sportovní, protože romských či sociálně slabých žáků je tam výrazně méně. A to i přesto, že ZŠ Sportovní je pro ně třeba více vzdálená. To platí i o rodičích dětí, které docházejí na první stupeň do školy v Šumburku, a která k ZŠ Masarykova patří.** V době jejich přechodu na druhý školní stupeň se jich většina snaží přihlásit své děti také do ZŠ Sportovní. V neposlední řadě jsou i takové případy, kdy rodiče dítě přihlásí do ZŠ Masarykova, ale po krátké době usilují o jejich přestup do ZŠ Sportovní. ZŠ Masarykova se sice snaží v období zápisu oslovovat rodiny s potenciálními prvňáky bydlícími v jejím dosahu, aby k nim své dítě přihlásili, nicméně v případě majoritní populace příliš úspěšní nejsou.

ZŠ Masarykova

„Nevíme co budeme dělat do budoucna (s 9. třídou), protože děti, které propadly třeba na prvním stupni, tak nám vycházejí v 7. nebo 8. třídě a my s tím počtem pak neotevřeme 8. nebo 9. třídu..., protože ty ze Šumburku sem mezi romáky nejdou, rodiče se je snaží dostat na ZŠ Sportovní nebo víceleté gymnázium...“

Vzhledem k tomu, že ZŠ Sportovní má stále vyšší kapacitu, než aktuální počet žáků, není pro zdejší vedení zatím problém, tyto zájemce přijmout. Také musíme přihlížet k tomu, že hlavní část financování škol se zatím řídí dle počtu žáků.

Z přihlašování dětí z romských a sociálně slabých rodin do ZŠ Masarykova se stal tak trochu zvyk – když už tam chodí sourozenec nebo kamarád, přihlásí tam tito rodiče své dítě také. A zároveň platí, že rodiče sociálně vyloučených dětí se ve většině nesnaží přihlásit své děti do ZŠ Sportovní, především prý z pocitu, že se jedná o „lepší“ (rozuměj náročnější) školu. To je ale neopodstatněné, ZŠ Sportovní je běžná základní škola, liší se pouze v tom, že na druhém stupni mohou žáci navštěvovat sportovní třídu z rozšířenou výukou tělesné výuky.

Ačkoliv je ZŠ Masarykova geograficky dobře situována, neleží na okraji obce či v SVL, **může se na základě aktuálního trendu stát v blízkých letech školou segregovanou. K tomuto stavu může dojít (dochází) z části díky stereotypnímu uvažování rodičů z majoritní i minoritní (sociálně vyloučené) skupiny. Tento problém může být částečně řešen například vhodně zvolenou spádovostí škol.** Samotnou kvalitu vzdělávání můžeme těžko

hodnotit, ani to není předmětem této analýzy. Obě školy jsou vázány ke stejným školním výstupům, žáci v obou školách by měli dosahovat podobných výsledků. Z rozhovorů s učitelkami v ZŠ Masarykově vyplynulo, že mnoho jejich žáků má potřebu podpůrných opatření. Současně je mnoho těchto žáků nedostatečně motivovaných k výuce. Jak Pro učitelky, tak nemotivované žáky je pak samotný vyučovací proces náročný a **žákům motivovaným k výuce se nemusí dostávat vždy adekvátní pozornosti**. I tato skutečnost, anebo domnělý pocit, že tomu tak je, nemotivuje rodiče z majoritního prostředí svoje děti do této školy hlásit, **naopak romští a sociálně slabí rodiče pro své děti tuto školu preferují, právě z pocitu že výuka je snadnější (pomalejší) a jejich dítě bude v referenční skupině dětí, se kterými sdílí určité životní zkušenosti**.

Pokud jde o ZŠ Údolí Kamenice, bývalou praktickou školu, je umístěna u silnice z Tanvaldu do Smržovky, z centra Tanvaldu je to více, než dva a půl kilometru. Dostupná je například autobusem, z Tanvaldu jsou to tři stanice, vlakem jedna zastávka. Tato škola je ale specifická vzhledem ke svému vzdělávacímu programu. Aktuálně do ní mohou chodit pouze ty děti, které mají odpovídající diagnózu z PPP. Dle názorů pedagogů a dalších odborníků je problémem, že mnoho rodičů chce do této školy zapsat své dítě, ačkoliv danou diagnózu nemá. Vymáhají ji někdy na pracovnících PPP a důvodem je třeba jen to, že tam již jedno jejich dítě dochází nebo třeba pocit, že úspěšné ukončení této školy je pravděpodobnější.

I školy v Desné a Smržovce jsou dopravně dobře dostupné, protože leží v blízkosti centra obce. V obcích jsou také jediné, takže ředitelé nemají důvod jakéhokoliv žáka, který tam má trvalé bydliště odmítnout, tím spíše, že školy mají výrazně větší kapacitu, než je jejich aktuální naplněnost.

5.3.1 Shrnutí

- Všechny školy jsou regionálně dobře dostupné, nacházejí se v centrech obcí.
- Všechny školy mají oficiálně vyšší kapacitu, nežli je aktuální stav žáků, proto se nebrání přijímat i děti, které nemají v blízkosti školy bydliště.
- Ve městě Tanvald neexistuje vyhláška o spádovosti škol, rodiče tak mohou své děti přihlásit do které školy chtějí.
- Školy se pokoušejí spolupracovat s mateřskými školami a navazovat kontakt s rodiči dětí v MŠ. ZŠ Masarykova se v době zápisu snaží oslovovat konkrétní rodiny s předškolními dětmi, které bydlí v její blízkosti. Získat touto cestou děti z majoritních rodin se jim ale příliš nedaří.
- O ZŠ Masarykova panuje „lidová“ představa, že se jedná o „jednodušší“ nebo romskou školu. Za poslední desetiletí se tak stalo zvykem hlásit romské a sociálně slabé děti ke školní docházce především na ZŠ Masarykova. Z toho důvodu se romští a sociálně slabí rodiče nesnaží přihlásit své děti na ZŠ Sportovní. Ze stejného důvodu rodiče z majoritní skupiny obyvatel hlásí své děti ke školní docházce především na ZŠ Sportovní.

5.4 Volný čas

V této analýze volným časem máme na mysli to období, kdy se člověk svobodně rozhoduje o činnosti, kterou chce právě vykonávat. Jde o mimoškolní či mimopracovní činnost, která není spojována se zabezpečováním existence. Volný čas se dá trávit několika různými formami.

My budeme rozlišovat volný čas trávený individuálně – sám, s kamarády, rodiči apod., a čas trávený organizovaně – v organizaci poskytující volnočasové aktivity.

Způsoby trávení volného času jsou také ovlivněny řadou faktorů. V první řadě jsou to vnitřní i vnější motivace jedince, zájem rodičů, o to jak dítě tráví volný čas, ale i referenční skupina, ve které se dítě pohybuje.

Pokud jde o volný čas trávený organizovaně, v Tanvaldu je dům dětí a mládeže, který nabízí cca 50 zájmových útvarů (kroužků) a dle slov jeho ředitelky jej navštěvuje až 500 dětí a mládeže z Tanvaldu a okolních obcí. Dále je tam základní umělecká škola, která je navštěvována v o něco menší míře a pak dalších přibližně 12 organizací, které volnočasové aktivity pro děti a mládež poskytují. Z realizovaných rozhovorů ale doposud vyplynulo, že děti spadající do naší cílové skupiny – **děti ze sociálně vyloučených rodin - se organizovaných volnočasových aktivit příliš neúčastní.** Pokud do nějaké běžné organizace docházejí, je to fotbalový oddíl v TJ Jiskra Tanvald.

Nejčastěji ale navštěvují NZDM Tanvald zřizovaný charitou Most. Do této organizace mohou docházet nepravidelně, dle svého momentálního rozhodnutí. V NZDM v současné době evidují 64 uživatelů nabízených služeb, jedná se o děti a mladé lidi ve věku 6 – 26 let. Děti ve věku 6 – 15 je většina, cca 40. Dle vedoucího zařízení mají tyto děti nejčastěji problémy se školou, ať už se jedná o docházku nebo školní prospěch, ale i v rodině. Nejvíce dětí, které do NZDM docházejí, jsou Romové, z neromské populace jich je minimum. V Tanvaldu jsou ale příbuzenské „klany“, které často stojí proti sobě a tato nevraživost se promítá i do vztahů jejich dětí. Tzn., že pokud je v NZDM jedna skupina dětí, druhá tam nejde a naopak.

Kromě pobytu v NZDM tráví tyto děti většinu času neorganizovaně. Často je to na vlakové zastávce Tanvald – zastávka nebo přímo na nádraží a dále na dětských hřištích na sídlišti Výšina, na Šumberku apod. Značná část dětí tráví volný čas také v blízkosti ZŠ Sportovní. Při tomto neorganizovaném trávení volného času, dělají děti často hluk a zanechávají po sobě mnoho odpadků – cigaretových nedopalků, obalů od nápojů apod. Také není výjimkou, že jejich chování musí řešit policie, minimálně slovním upozorněním někdy i zápisem.

SVČ Tanvald

„Když byste teď šel na horu ke škole Sportovní, tak na schodech a zábradlích bude viset a ležet a povalovat se tak 30 výrostků, který tam dělají čurbes, jezdí na prknech... přímo před školou... Ted' se tady staví skate park, na který se získala dotace a slibujeme si, že tam ty děti ze sídliště stáhneme. Bude to hlídáný, oplocený...”

Nemůžu říct, že bych viděla mraky povalujících se děcek, to akorát u té školy a objevuje se tam tím pádem nějaká láhev, vajgly, jointy...”

Jak bylo uvedeno výše, volnočasové aktivity v SVČ Tanvald jsou dětmi ze sociálně vyloučených lokalit navštěvovány minimálně. Průměrná výše poplatku za celoroční účast v kroužku je cca 500 – 600,- Kč (nejlevnější kroužek stojí 300,- Kč, nejdražší 800,- Kč), což je relativně málo, navíc za sociálně slabé tento poplatek oproti potvrzení uhradí sociální odbor. Dle slov ředitelky **je ale hlavní bariérou pravidelná docházka do aktivity.** Děti na ni nejsou zvyklé a rodiče je v tomto spíše nepodpoří. Další již zmíněnou a **významnou bariérou jsou také, často i drobné náklady na činnost v aktivitě/kroužku navíc,** spojené

například s cestováním nebo nákupem nějaké specifické pomůcky. Rodiče dětem tyto peníze odmítají dát a děti tak na aktivitu přestanou docházet. Neochotu/neschopnost sociálně slabých rodičů přispět dětem na jejich volnočasové aktivity dokládá i příklad z léta tohoto roku. Město Tanvald ve spolupráci s NZDM pořádalo pro sociálně slabé děti týdenní tábor, který stál 300,- Kč. I když tuto nízkou částku za ně zaplatilo oddělení dávek hmotné nouze, stále byl překážkou ještě poplatek 100,- Kč za lékařskou prohlídku, kterou musely děti před odjezdem absolvovat.

Pracovnice sociálního odboru

„Je to o penězích... sice dostávají na to dotaci, ale když jim řeknete do domečku, na spoustu věcí mají dotaci, ale když jim řeknete 100,- Kč...“

Tady byl dětský tábor za 300,- Kč na týden, to dělalo město ve spolupráci NZDM. Ještě to zaplatila hmotná nouze, a když bylo řečeno, že musí jít na prohlídku k lékaři, to stojí 100,- Kč, tak to oni ne. Tak jsme zajišťovali, aby to doktor udělal pomalu zadarmo. Jakmile začne něco být o penězích, tak jsou úplně...“

Rodiče těchto dětí uvažují v krátkodobém horizontu. Radši předem nic nezaplatit a mít peníze v peněžence, byť péče o dítě v období jednoho týdne vyjde určitě na vyšší částku. Navíc je dítě v těchto případech ochuzeno o možnost účasti na neformálním vzdělávání, dalšího osobnostního rozvoje i rozšiřování svého sociálního kapitálu, který je pro budoucí život velmi důležitý.

Na druhé straně musíme zmínit skutečnost, že takovýto organizovaný způsob trávení volného času není pro mnohé rodiče sociálně vyloučených dětí prioritou. Sami se takovýto aktivit v dětství neměli možnost účastnit, navíc se odehrávají v prostředí, kterému zcela nedůvěřují. Proto účast svých dětí v těchto aktivitách příliš nepodporují.

V Tanvaldu také nefunguje spolupráce mezi NZDM a SVČ jakožto největším poskytovatelem volnočasových aktivit, který je zřizovaný městem nebo i dalšími organizacemi tohoto typu. V ideálním případě by mohl NZDM tipovat vhodné adepty na nějakou pravidelnou aktivitu v SVČ a pracovníci SVČ by naopak mohli sami tyto děti vyhledávat. Z rozhovorů vyplynulo, že ke spolupráci „prostě“ nedochází, vedoucí aktéři k sobě nenašli cestu. V případě SVČ je to dáno především tím, že naplněnost kroužků je dostatečná a jeho pracovníci tak nemají potřebu rekrutovat další uživatele. V případě NZDM by jeho pracovníci museli vyvíjet tlak na konkrétního jedince, museli by se mu intenzivně věnovat, což z kapacitních důvodů asi není úplně možné.

Přesto některé děti docházející do NZDM v případě volnočasových aktivit dosáhly úspěchů. Díky jeho vedení se například jeden klient dostal do tanečního souboru, se kterým vyhrál 2. místo na MS ve street dance, jiný klient se dostal do dorostu prvoligového fotbalového oddílu v Jablonci nad Nisou a dalšímu se díky vedení NZDM podařilo dostat do extraligového týmu v ledním hokeji v Liberci.

5.4.1 Shrnutí

- **Organizací, které poskytují volnočasové aktivity pro děti a mládež je v Tanvaldu cca 12.**
- **Nejvíce navštěvovanou organizací je SVČ Tanvald, do pravidelné činnosti v cca 50**

kroužcích dochází přibližně 500 dětí a mládeže. To ale platí v případě dětí a mládeže z majoritní části společnosti.

- Děti z romských rodin a rodin ohrožených sociálním vyloučením se organizovaných volnočasových aktivit příliš neúčastní. Hlavní překážkou v docházce do volnočasových aktivit je jejich pravidelnost, případně neochota/nemožnost se z různých důvodů na činnosti finančně podílet.
- Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí nejsou k organizovaným volnočasovým aktivitám příliš motivovány ze strany rodičů, takovýto způsob trávení volného času není prioritou. Tito rodiče se o aktivní trávení volného času svých dětí příliš nezajímají, nedávají jim k tomu dostatečné podněty. Sami takovýmto způsobem volný čas netrávili. K organizovaným aktivitám mají spíše nedůvěru, podobně jako k dalším institucím, které jsou zřizovány (kontrolovány) majoritou.
- Pokud někam děti ze sociálně vyloučeného prostředí docházejí trávit volný čas, je to NZDM, v Tanvaldu zřizované charitou Most. Nemusí tam docházet pravidelně, účast je zdarma.
- Zbytek volného času tráví na ulicích, v parcích, dětských hřištích, okolí nádraží apod. neorganizovanou, rizikovou zábavou.
- Ve městě Tanvald nefunguje spolupráce mezi SVČ a NZDM, pro některé děti ze sociálně vyloučeného prostředí by jistě byla přínosná.

5.5 Postoje cílových skupin ke vzdělávání, bariéry ve vzdělávání

5.5.1 Postoje rodičů a dětí, bariéry na straně rodičů a dětí

Zájem o vzdělávání se ve velké míře odvíjí od postojů rodičů a celkového rodinného zázemí, takto to vyplynulo i z rozhovorů s řediteli a pedagogy ve školách. Podle nich většina dětí ze sociálně slabých rodin o školu zájem má, ale mnoho rodičů je ve školní výuce příliš nebo vůbec nepodporuje. Spíše jen kontrolují školní výsledky a o dění ve škole se zajímají pouze tehdy, pokud mají pocit, že jejich dítěti bylo ve škole nějakým způsobem ukřivděno či ublíženo. Teprve tehdy školu navštíví a dožadují se nápravy.

Najdou se i tací rodiče, kteří ani nekontrolují školní výsledky a často ani nemají zájem, aby dítě pokračovalo ve středním vzdělávání. Čekají, až dítě ukončí povinnou devítiletou školní docházku, bez ohledu na to, v jakém ročníku. Jelikož dítě v té době již dovršilo 15 let, přihlásí jej do evidence úřadu práce, díky čemuž mohou pobírat státní sociální dávky. Dítě přinese rodině drobný ekonomický benefit a rodiče jej často využívají například k péči o mladší sourozence. **Tito rodiče neuvažují v dlouhodobější perspektivě a předem předurčí dítěti kariéru nekvalifikovaného a nezaměstnaného člověka.**

Obecně v průběhu analýzy vyplynulo, že žáci ze sociálně vyloučených rodin (často romští žáci) **nejsou dostatečně motivováni ke vzdělávání především rodiči, kteří se sami o školní výsledky svých dětí příliš nezajímají.** Důvodů může být několik, například to, že sami nebyli ve své vzdělávací dráze příliš úspěšní a absolvovali pouze základní školu nebo jenom několik jejich tříd. **Samotné školství vnímají jako produkt majoritní společnosti, ke kterému nemají dostatečnou důvěru.**

Školní vzdělávání dětem ze sociálně vyloučeného prostředí může připadat neatraktivní také proto, že na něj nebyly žádným způsobem připraveny. Například do ZŠ Masarykova dochází do první třídy 15 žáků, **z toho jich 5 neabsolvovalo žádnou formu předškolní přípravy a**

jen těžko můžeme předpokládat, že jim ji rodiče vynahradili péčí doma. Rodiče odmítají vodit své děti do mateřské školy z několika důvodů. Především danému prostředí nedůvěřují a docházka je navíc spojena s určitými finančními náklady.

V Tanvaldu působí například Mateřské a dětské centrum Maják, které nabízí aktivity různého zaměření pro předškolní děti a jejich rodiče. Realizují také projekt „Maxík“, což je stimulační program pro předškoláky a pro děti s odloženou školní docházkou, pro rodiny pobírající dávky hmotné nouze je účast zdarma. **Dle speciální pedagožky tohoto centra se ale spolupráce s potřebnými rodinami v Tanvaldu nedaří nastavit v takové míře, nakolik by bylo žádoucí.** Podle ní chybí větší provázanost sociální pracovníce a centra, která by byla schopna rodině vysvětlit přínos pomoci s dítětem a ke které má daná rodina důvěru.

Podle jejích zkušeností **by bylo ideální sociálně slabé rodiče předškolních dětí navštěvovat přímo v rodinách, přičemž prvotní nabídka podpory musí přijít zvenčí.** Sociálně slabé rodiny mají totiž tolik svých existenčních starostí, že **ty nejpotřebnější si rozhodně o pomoc neřeknou**, protože řeší současně mnoho jiných věcí.

Školním dětem je pak třeba poskytovat podporu přímo ve škole, komunikovat jak s rodiči, tak s učiteli. **Proto je velice potřebné zřizovat pozice školních sociálních pedagogů/koordinátorů inkluze, apod., kteří všechny zúčastněné propojují.**

Podobnou zkušenost mají i v Desné, děti škola třeba i zajímá, ale nemají potřebnou podporu doma. **Je třeba klást důraz na další mimoškolní přípravu, a to jak v práci s dětmi, tak i s jejich rodiči.** Pokud jde o nějakou další podporu, dozvěděli jsme se:

ZŠ Desná

„Ta představa je taková, že ta práce navíc, doučování, příprava do školy, to je to důležité. Když je připravíme nebo rodiče naladíme, že by měli, tak ta práce ve třídě je pro nás úplně jiná...“

A dále pokračuje:

„Ty děti jsou z takového nevýrazného prostředí a v té škole oni mají snahu, jsou na tom kolikrát lepší, než ty ze vzorný rodiny... Ze vzorný rodiny už to vědí, znají, takže ta pozornost tam taková není...“

V případě problémových žáků by se tedy skutečně velmi dobře uplatnil například **sociální pedagog a sociální pracovník, kteří by prováděli intervenci přímo v rodinách.** Jednak by motivovali rodiče posílat děti do školy a zajímat se o jejich školní výsledky, a jednak by pomáhali samotným dětem se školní přípravou a motivací k dalšímu studiu, na kterou jejich rodiče často nestačí. V Tanvaldu, Smržovce a Velkých Hamrech působí také spolek D.R.A.K., jehož pracovníci provádějí sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi v sociálně slabých rodinách. Tato služba je považována ze velice přínosnou, ale zdaleka neobsáhne všechny rodiny, které by tuto službu potřebovaly.

S docházkou do střední školy pak souvisí také skutečnost, že **žáci do ní musí většinou dojíždět.** V Tanvaldu je možnost docházet do obchodní akademie a žáci s lepším prospěchem mohou nastoupit do víceletého gymnázia, ale jiné střední školy a především učiliště, jejichž nároky odpovídají dosavadním výsledkům dětí z naší cílové skupiny, jsou

v okolních městech – Jablonci. n. Nisou, Liberci, Vysokém n. Jizerou, Železném Brodě atd. **Dojíždění je ale spojeno s finančními náklady, které rodiče odmítají investovat**, a už vůbec nelze hovořit o situaci, kdy by mělo dítě nastoupit na internát, protože pobyt na něm je spojen s dalšími finančními náklady. Právě z těchto důvodů, ale i možnosti čerpat raději sociální dávky, jak jsme výše uvedli, některé děti ze sociálně slabých rodin od docházky do střední školy upouštějí.

ZŠ Masarykova

„Ty romský děti, který propadly na prvním stupni, tak vyjdou v 8. třídě a ony mají právo požádat o prodloužení a dodělat si 9. třídu. Nechtějí! Odcházejí pryč. Shánějí si třeba i učiliště, které má brát děti z 9. třídy... Nechtějí do devítky!

A některý pak vycházejí ze 7. třídy, ale oni nemají zájem si ani dát přihlášku na SŠ, takže my bojujeme. Některý rodiče přihlášku ani nechtějí. Některý, když hodně bojujeme, tak ji vyplní, ale děti do školy nenastoupí, nebo nastoupí a odejdou po měsíci...“

ZŠ Masarykova

„Máme žáky kolikrát na 2. stupni chytřejší, ale rodiče tlačí na to, aby dostali papír a dostali se na zvláštní školu, aby měli jednodušší život. Běžně nám nadávají, kdo vymyslel školní docházku, šesták řekne, že se nepotřebuje učit, že stačí umět počítat do 100. Máme problém, že nechtějí...“

Dalším problémem je tzv. **skryté záškoláctví**. Ačkoliv je dítě zdravé, rodiče jej z nějakého důvodu do školy nepošlou a jeho absenci sami omlouvají. Dítě se pak škole odcizuje a postupně o ni ztrácí zájem. Neomluvená absence nad 20 hodin⁹ se musí nahlásit Odboru sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). Po té je svolána výchovná komise, které se účastní pracovníce OSPODu, ředitel/ka, výchovný poradce školy, rodič a dítě a domlouvá se další postup. Tato neomluvená absence (nad 20 hodin) se hlásí ještě přestupkové komisi a ta může udělit finanční pokutu. Dle výchovné poradkyně školy se tyto přestupky v naprosté většině řeší domluvou. **Důvodem ke skrytému záškoláctví jsou často opět také finance.** Pokud se má třída účastnit nějaké mimoškolní aktivity, na kterou je třeba finančně přispět, byť nejde o vysoké částky, rodiče dítě do školy nepošlou. Dalšími důvody mohou být třeba nenadálé rodinné situace, kdy například matce samoživitelce onemocní jiné dítě a ona tak nemůže současně zajistit doprovod dalšího dítěte do školy a hlídání dítěte nemocného. Se zanedbanou docházkou do základní školy pak souvisí již výše uvedený nezájem o další studium na střední škole nebo učilišti.

Může se tedy zdát, že nezájem sociálně slabých rodičů a následně jejich dětí o školu, vzdělávání nebo třeba aktivní trávení volného času v nějaké instituci jde ruku v ruce s jejich špatnou ekonomickou situací v rodině. Ovšem ne všechny tyto rodiny jsou chudé tak, jak sami sebe prezentují nebo je vnímá okolí. Při sečtení všech dávek, které se jim daří měsíčně čerpat a peněz vydělaných legálně i „na černo“, dají dohromady příjem jako rodina s běžně zaměstnanými rodiči. Roli tak sehrává souběh několika faktorů, jakými jsou třeba nízká úroveň vybraných kompetencí (vzdělání, finanční gramotnost, strategie přežití), nedostatečný přehled o aktuálních možnostech apod. I díky tomu pak někteří rodiče své děti v jejich rozvoji nepodporují.

⁹ Toto pravidlo mají zavedené na ZŠ Masarykova, každá ZŠ si může stanovit vlastní normu.

Právě kvůli nižší úrovni vybraných kompetencí u některých rodičů a nedostatečnému přehledu o možnostech a perspektivách jejich dětí, je zapotřebí větší osobní intervence ze strany sociálních pracovníků do těchto rodin. V Tanvaldu a okolí jsou známy případy dětí, které vlivem těchto intervencí nastoupily na střední odborné učiliště či rekvalifikační kurz a na základě získané kvalifikace sehnaly dobré zaměstnání. Tito absolventi jsou důležitým vzorem pro jejich vrstevníky a důkazem, že tyto intervence mají ve svém důsledku smysl.

Na socioekonomickou situaci rodiny má vliv i životní styl. Konkrétně v domě Žákova 425, který je z hlediska sociálního vyloučení a chudoby vnímán v Tanvaldu nejhůř, dochází ze strany obyvatel k projevům rizikového chování. Nejčastěji to je nadměrná spotřeba alkoholu, a dalších návykových látek a gamblerství. Údajně se někteří obyvatelé tohoto domu uchylují k těmto činnostem v nemalé míře, především po inkasování dávek či nějakého výdělku. Za alkohol i jiné návykové látky utratí předčasně značnou část rozpočtu a nezbývá jim na základní potraviny pro sebe i své děti, o výdajích na školní a jiné pomůcky nemluvě. Tito lidé si také od „ukázněnějších“ nájemníků v domě nezřídka půjčují základní potraviny.

Získat běžné zaměstnání a oprostit se od závislosti na dávkách a příležitostných přivýdělcích je ovšem pro tyto lidi problém. Může to být ztráta či nevybudování si návyku na pravidelnou docházku do zaměstnání, **ale častěji je to spíše tíha exekucí, díky kterým jim z legálně vydělané mzdy zůstane mzda minimální. Na dávky či nelegálně vydělané peníze exekutor nedosáhne.**

5.5.2 Shrnutí

- **Rodiče dětí ze sociálně vyloučeného prostředí se o školní výsledky svých dětí příliš nezajímají, současně je tak nedostatečně motivují ke vzdělávání. Často totiž nevidí souvislost mezi dosažením vyššího vzdělání a vyšším životním standardem.**
- **Rodiče sociálně vyloučených dětí často vnímají školu jako produkt majoritní společnosti, ke kterému nemají dostatečnou důvěru. Sami v ní nebyli příliš úspěšní.**
- **Rodiče sociálně vyloučených dětí posílají své děti jen v malé míře do systému předškolního vzdělávání, podnětné prostředí doma dětem nevytvářejí. Pokud je do MŠ posílají, jejich docházka je spíše nesoustavná.**
- **Rodiče sociálně vyloučených dětí podporují skryté záškoláctví, neposílají děti do školy i ze zanedbatelných důvodů.**
- **Častou překážkou ve školní docházce je potřeba se finančně spolupodílet. Některé rodiny finance skutečně nemají, jiné k tomu nejsou ochotny i přesto, že výraznou finanční nouzí netrpí.**
- **Neochota se na vzdělávání a dalších aktivitách finančně podílet často souvisí s nedostatkem vybraných kompetencí (vzdělání, finanční gramotnost apod.) a nedostatečným přehledem o aktuálních možnostech. Může pramenit i ze zvyku čerpat všelijaké dávky a příspěvky a mnoho služeb si nárokovat zdarma.**
- **V regionu chybí personálně dostatečně zajištěná sociální služba, která by v oblasti (před)školní docházky a přípravy do školy prováděla intervence přímo v potřebných rodinách. Sociální pracovníci nebo speciální/sociální pedagogové v těchto službách mohou rozvíjet a připravovat děti na školní docházku a zároveň motivovat jejich rodiče.**
- **Docházka do střední školy souvisí s vyššími finančními náklady, například na dopravu. Někteří rodiče i z tohoto důvodu odmítají posílat své děti do středních škol**
- **Neochota/neschopnost některých rodičů posílat děti do školy souvisí také se**

životním stylem na hranici mnoha rizik.

5.5.3 Postoje zástupců škol a dalších institucí

Z rozhovorů se zástupci škol, které byly předmětem vstupní analýzy, ale i zástupci dalších institucí vyplynulo, že **školy, jsou otevřeny všem žákům (budoucím prvňákům) stejně a nemají žádná specifická kritéria (byť třeba skrytá) pro přijímání žáků.** V první řadě přijímají ty, kteří mají v místě školy bydliště, ale vzhledem k výrazně vyšší kapacitě škol, nežli je jejich naplněnost, běžně přijímají i žáky ze vzdálenějšího okolí.

K nepřijetí může docházet v případě, když chce žák v průběhu vzdělávání přestoupit na jinou školu mimo bydliště, přičemž jeho rodina je v regionu vnímána jako výrazně nespolupracující, anebo má žák takové SVP, na které daná škola není připravena.

ZŠ Masarykova

M: Když k vám přijde dítě s diagnózou z PPP, tak jej berete?

„Když je to velký závažný problém, a když vidíme, že i kantoři jich už mají hodně ve třídě, tak je nebereme, pokud tady nemá trvalé bydliště. Pokud má trvalé bydliště, posuzujeme to, nebereme úplně každého, nemůžeme ani vzít, to by bylo náročné pro ty kantory.“

Dle rozhovorů ale mají pedagogové se žáky trpělivost, s rodinami komunikují nad rámec svých povinností a snaží se sami rodiče motivovat k tomu, aby děti do školy posílali. **Školy spolupracují také se školkami a snaží se rodičům budoucích prvňáků prezentovat vlastní činnost.** V ZŠ Masarykova mají ale „jasno“ v tom, že více dětí ve škole budou mít pouze ztěžka. Chodí k nim většina romských dětí a rodiče neromských tam své děti hlásit nechtějí, tzn., že pokud nebude v Tanvaldu více Romů, nebude v této škole ani více žáků.

ZŠ Masarykova

„Proto máme málo dětí ve třídách, protože těch romských tady víc není, a ty bílé dávají na ZŠ Sportovní...“

„Snažíme se je nalákat, takže školka se sem chodí dívat, aby se ty děti nebály sem jít. My o ty děti vyloženě stojíme, aby sem šly, ale rodič když projde chodbou, tak je to kolikrát poslední návštěva v naší škole (smích).“

Ačkoli se škola snaží být maximálně vstřícná k budoucím žákům a jejich rodičům, přesvědčit je, především tedy rodiče neromských žáků, se jim příliš nedaří.

Z šetření také nevyplynulo, že by způsob přijímání žáků školy ovlivňovaly třeba na základě jejich sociokulturního pozadí. Hlavní dopad na současné složení žáků ve školách v Tanvaldu má již zmíněná neexistence vyhlášky o spádových oblastech, a zčásti stereotypní vnímání pověsti škol – romská X neromská škola.

Významnou institucí v případě vzdělávání dětí ohrožených sociálním vyloučením je pedagogicko-psychologická poradna, která v případě Tanvaldu sídlí v Jablonci n. Nisou. Dle slov psychologky z poradny právě tyto děti jsou jejich nejčastějšími klienty. Poukazovala na to, že mnozí sociálně slabí rodiče, kteří sami příliš vzdělání neabsolvovali, nevytváří pro své děti doma podnětné prostředí a tím, že ani neabsolvuji žádnou formu předškolního

vzdělávání, zapříčiní nebo přispějí k jejich opožděnému vývoji. Následně odmítají vyšetření dítěte v PPP nebo s ní nespolupracují, nedbají na její doporučení nebo rovnou vyžadují zařazení dítěte do školy praktické.

Pozitivním krokem je uvažování PPP (společně s Oddělením sociální práce a sociálních služeb v Tanvaldu) o rozšíření spolupráce přímo v Tanvaldu (pracovnice PPP by 1x týdně dojížděla do Tanvaldu). Pracovníci poradny by tak mohli diagnostikovat děti, jejichž rodiče nejsou schopni či ochotni je přivést do poradny v Jablonci n. Nisou a poskytnout tak školám doporučení, jaká podpůrná opatření mají těmto dětem poskytnout.

I zástupci škol hodnotí spolupráci s PPP v Jablonci nad Nisou velmi pozitivně. Jelikož vědí, že někteří rodiče se svými dětmi se tam k diagnostice nedostaví, jezdí již teď pracovníci poradny přímo do škol. Problémem ale jsou kapacity poradny vzhledem k počtu žáků, které by měly vyšetřit. Dojíždění do konkrétních škol zatím funguje nárazově, na základě individuální dohody.

Pracovnice poradny v Jablonci n. Nisou nám také potvrdila, že distribuce dětí do škol v Tanvaldu není úplně vyvážená. Podle ní nejsou na vině ani tak školy, jako již zmíněný zvyk – kdy rodiny ze sociálně vyloučeného prostředí hlásí děti především ke školní docházce do ZŠ Masarykova, rodiče z majoritní části společnosti do ZŠ Sportovní.

5.5.4 Shrnutí

- Školy jsou budoucím prvňákům otevřené stejně, nemají žádná specifická kritéria pro jejich přijímání. Vzhledem k jejich nízké naplněnosti žáky mají tendence přijímat i děti, které nebydlí v blízkosti školy.
- K nepřijetí může docházet v případě, když chce žák v průběhu vzdělávání přestoupit na jinou školu mimo bydliště, přičemž jeho rodina je v regionu vnímána jako výrazně nespolupracující, anebo má žák takové SVP, na které daná škola není připravena.
- Školy spolupracují se školkami a snaží se rodičům budoucích prvňáků prezentovat vlastní činnost.
- ZŠ Masarykova v období zápisu do škol obesílá rodiny s budoucími prvňáky s pozvánkou k zápisu.
- Pracovníci PPP po individuální domluvě dojíždějí diagnostikovat děti přímo do škol.
- PPP uvažuje rozšíření spolupráce přímo v Tanvaldu.

6. Závěry a doporučení

Vstupní analýza ve městě Tanvald byla realizována v období 09 – 11/2016. Kromě nezbytné analýzy dokumentů, bylo v rámci stacionárního šetření dotázáno celkem 16 zástupců institucí působících v místě (zastupitelé, pracovníci MěÚ zástupci škol a školských zařízení, NNO apod.), pět dospělých respondentů ohrožených sociálním vyloučením, skupina pedagogických pracovníků jedné ZŠ a skupina dětí a mládeže z rodin ohrožených sociálním vyloučením.

Analýza se zaměřovala na popis stavu, struktury a kapacity místní vzdělávací sítě, dále pak na postoje ke vzdělávání a domnělé či faktické bariéry v přístupu ke vzdělávání na straně cílových skupin projektu.

V Tanvaldu, Smržovce a Desné žije na základě odhadů přibližně 600 dospělých osob, které lze považovat za ohrožené sociálním vyloučením. Děti, které v těchto obcích pocházejí z rodin ohrožených sociálním vyloučením či rodin výrazně chudých, je odhadem 200¹⁰. Těmto dětem běžně hrozí, že budou docházet do bývalých praktických škol nebo do tříd zřizovaných v běžných školách dle § 16 odst. 9 (Zákon č. 561/2004 Sb.), případně do škol, které se časem, například vlivem nevhodné obecní vzdělávací strategie a dalších faktorů, stanou segregované.

V současné době mají všechny školy v dotčených obcích poměrně vyšší kapacitu, nežli je jejich aktuální naplněnost. Díky neexistenci spádovosti škol v Tanvaldu postupně dochází diferenciaci žáků ve školách dle jejich sociálního zázemí. Do ZŠ Sportovní se hlásí především děti z majoritní skupiny obyvatel, do ZŠ Masarykova pak převážně děti z rodin ohrožených sociálním vyloučením. Do ZŠ Údolí Kamenice (bývalá praktická ZŠ) dochází děti, které mají odpovídající doporučení z PPP, ve velké míře také pocházejí z rodin ohrožených sociálním vyloučením.

Přístup ke vzdělávání jak ze strany školských zařízení, tak ze strany rodičů a dětí stížených sociálním vyloučením, ale i základní bariéry na obou stranách jsou popsány v analýze výše. Je zřejmé, že zástupci institucí jsou si vědomi určitých problémů. Na základě těchto zjištění je tedy třeba navrhnout opatření, jejichž naplňování by mělo přispět k postupnému zlepšení stavu v této oblasti.

Aby navrhovaná opatření byla v maximální míře efektivní a vycházela skutečně z potřeb cílových skupin, je více než vhodné, aby se na jejich stanovení podíleli všichni členové pracovní skupiny ke vzdělávání, která vznikla v rámci Lokálního partnerství. S touto pracovní skupinou budou nadále spolupracovat manažer SPSZ a odborní pracovníci z ASZ, především koordinátor inkluzivního vzdělávání, metodik a další projektoví pracovníci.

7. Použité zkratky

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
DDM	dům dětí a mládeže
IKV	inkluzivní a kvalitní vzdělávání
IVP	individuální vzdělávací plán
LMP	lehké mentální postižení
MD	mateřská dovolená
MěÚ	městský úřad
MPI	místní plán inkluze
MŠ	mateřská škola
NNO	nestátní nezisková organizace
NZDM	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OA	obchodní akademie
ORP	obec s rozšířenou působností
PO	podpůrná opatření
PPP	pedagogicko-psychologická poradna

¹⁰ Podrobnější rozbor situace sociálního vyloučení je uveden ve vstupní analýze realizované v rámci projektu OPZ.

RVP	rámcový vzdělávací program
SPC	speciální pedagogické centrum
SPSZ	strategický plán sociálního začleňování
SŠ	střední škola
SVČ	středisko volného času
SVL	sociálně vyloučená lokalita
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ZŠ	základní škola
ZUŠ	základní umělecká škola
ZV	základní vzdělávání